

Pukovnik
MIRAS STOŽINIĆ

„Vojno delo“ - tribina naše autentične revolucionarne vojne misli

Referat glavnog i odgovornog urednika na svečanoj sednici Saveta časopisa »Vojno delo«.

Drugarice i drugovi,

Na današnji dan navršava se 35 godina redovnog izlaženja našeg opštevojnog teorijskog časopisa »Vojno delo«. Časopis je pokrenut kao organ Ministarstva narodne odbrane Naredbom vrhovnog komandanta oružanih snaga i ministra narodne odbrane FNRJ, maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita.

To naše prvo glasilo vojnoteorijske publicistike pokrenuto je »u cilju«, kako je rečeno u preambuli Naredbe, »unapređenja naše vojno-naučne misli, usavršavanja vojnih znanja, daljeg podizanja idejnog nivoa i ujednačavanja pogleda viših rukovodećih kadrova.«

Naredba Vrhovnog komandanta, o kojoj je ovde reč, nije samo formalan akt o pokretanju jednog časopisa i konstituisanju nove ustanove, već ima sve karakteristike programatskog dokumenta koji ima aktuelan i trajan značaj ne samo za naš časopis, već i za našu vojnu publicistiku i vojnu nauku u celini. U tom dokumentu precizno su određeni zadaci »Vojnog dela« (koji su čitaocima našeg časopisa već odavno poznati).

Pažljivom analizom sadržaja tih zadataka može se uočiti osnovna ideja Vrhovnog komandanta o daljem samostalnom putu razvoja naše vojne nauke i prakse. Na prvo mesto on ističe zadatak da se na stranicama časopisa težišno istražuje i razrađuje ratna veština na svim nivoima opštosti — strategijskom, operativnom i taktičkom,

ali ne bilo koja i bilo kakva ratna veština, već naša osobena ratna veština koja se teorijski i praktički izgrađivala i konstituisala u toku narodnooslobodilačkog rata i revolucije. I, što je posebno važno, to je ona samosvojna ratna veština koja se kao vojni izraz naše revolucije veoma delotvorno potvrdila u ratnoj praksi. A, kako znamo, to je najviši stupanj verifikacije svake naučne teorije.

Zbog toga iza tog osnovnog zadatka sledi zahtev da se izučavaju i uopštavaju iskustva iz našeg narodnooslobodilačkog rata i ratova iz naše nacionalne prošlosti, a zatim da se prate, analiziraju i izučavaju tendencije u razvoju vojno-naučne misli u svetu, posebno ratne veštine inostranih armija, što podrazumeva i uočavanje i sagledavanje osnovnih trendova tehničko-tehnološkog razvoja, s obzirom na usku korelativnu povezanost i međusobnu uslovljenost ta dva procesa.

Sve to se dalje povezuje s neophodnošću opservacije konkretnih aktuelnih vojno-političkih događaja i najvažnijih idejno-političkih kretanja u svetu i u našoj zemlji.

Tako se dobija celovit i zaokružen koncept istraživanja i razrade vojnonaučne misli na stranicama »Vojnog dela«, koji obuhvata sve relevantne teorijske komponente i komplekse uslova koji je determinišu. Time je u sažetoj formi bio naznačen, marksistički utemeljen i našim uslovima i potrebama primeren teorijsko-metodološki pristup i program daljeg razvoja naše vojne nauke u celini, posebno naše ratne veštine.

Takav koncept Tito definiše samo dve i po godine nakon završetka narodnooslobodilačkog rata, i to u dramatičnom trenutku naše novije istorije, kada su pred nas, kao i četrdeset prve godine, iskrsle, ne sasvim iznenadno, ogromne teškoće u vezi sa vojno-strategijskim i međunarodnim položajem naše zemlje i s tim u vezi krupne dileme i različite moguće alternative.

Iz izloženih stavova, a i iz celokupne naše naučnoistraživačke prakse i praktičkog delovanja u domenu odbrambenog organizovanja društva u posleratnom periodu, jasno se pokazuje da je drug Tito već tada, kao i na početku revolucije, odabrao put autonomnog razvoja naše vojne nauke i naše ratne veštine, zasnovane na iskustvima iz narodnooslobodilačkog rata i revolucije i na pozitivnim tradicijama iz naše nacionalne prošlosti, odbacujući sve strane doktrine i teorijske modele koji su nam se nudili i nametali u to vreme. U suštini, to je značilo definitivni raskid s praksom nekritičkog preuzimanja tuđih iskustava iz drugog svetskog rata, što je, u stvari, značilo proširenje antidogmatskog stanovišta od idejne — na vojnu sferu.

S tim u vezi »Vojno delo«, kao tribina naše autentične revolucionarne vojne misli, javilo se kao izraz potreba našeg samostalnog puta u izgradnji socijalističkog društva koje je izniklo iz autohtone socijalističke revolucije. Prema tome, njegovo pojavljivanje u to vreme bilo je jasan indikator čvrstog opredeljenja ne samo za samostalan put u razvoju naše vojne nauke i odbrambene prakse, već i za potpuno nezavisan put unutrašnjeg društvenog razvoja i samostalne nezavisne spoljne politike naše zemlje. Na taj način se pokretanje opštevojnog teorijskog časopisa javlja kao momenat revolucionarnog kontinuiteta i, u sklopu toga, kontinuiranog razvoja nove, po mnogo čemu osobene revolucionarne vojne misli i prakse, a njegova sadržina kao najpotpunija i najvernija slika i nepobitan dokaz tog revolucionarnog kontinuiteta.

Kontinuiranost razvoja Titove koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane, čiji su temelji udareni još u narodnooslobodilačkom ratu, u »Vojnom delu« se manifestovala na dva načina: (1) »Vojno delo« je u skladu s pomenutim zadacima trebalo da sistematizuje i klasifikuje sve one teorijske stavove i poglede koji su sadržani u Titovim teorijskim radovima objavljivanim u »Biltenu« Vrhovnog štaba i u dokumentima strategijskog i operativnog komandovanja (naređenja, uputstva i direktive), koji su, uz rešavanje konkretnih operativnih problema, sadržali i neke teorijske stavove; (2) identifikovanjem elemenata specifične ratne veštine narodnooslobodilačkog rata, koja je izvirala iz prakse i ujedno se suprotstavljala praksi, pa se u tom jedinstvu teorijskog mišljenja i praktičkog delovanja dokazivala kao nadmoćnija nad tradicionalnom ratnom veštinom.

Sve ono što se u narodnooslobodilačkom ratu javljalo kao pravilnost događanja u punom jedinstvu teorijskog mišljenja i praktičkog delovanja na strategijskom, operativnom i taktičkom nivou, dakle, kao tendencijske zakonomernosti specifične oružane borbe, valjalo je sada osmisliti i uobličiti, što podrazumeva naučno objašnjenje tih fenomena i postupak klasifikacije i sistematizacije teorijskih stavova kao elemenata bitnih za uređenje teorije NOR-a, odnosno teorijskog sistema posebnog tipa. To, naravno, ne znači da je bilo dovoljno samo istoriografski analizirati strukturu mnogih bitaka, bojeva i operacija, nego je bilo neophodno tu bogatu istorijsku građu uopštavati i na sintetičan način iskazivati kao osnovu za teorijsko utemeljenje naše ratne veštine tipa opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Izlazeći decenijama i sledeći Titovu osnovnu strategijsku ideju, časopis »Vojno delo« je konstantno imao relativno stabilnu strukturu, koja je sinteza kriterijuma i zahteva koji se postavljaju pred

časopis te vrste, vodeći neprekidno računa o potrebi vremena u kojem časopis izlazi.

Kako je »Vojno delo« ostvarivalo tu svoju funkciju?

Nemamo nameru da ovim povodom dajemo ocenu o dostignućima časopisa, pogotovo ne za tako dug period od 35 godina, ali mislim da se može s razlogom tvrditi da je on u sveukupnoj izgradnji i razvoju naše ratne veštine, u pripremi i organizovanju oružanih snaga i društva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, imao višestruko značajnu ulogu. On je za sve vreme svoga izlaženja bio objektivan i nepristrasan hroničar svih naših napora i bitnih zbivanja u izgradnji našeg socijalističkog društva i njegova kritička misao, posebno u razvoju njegovih odbrambenih moći. »Vojno delo« je svojim raspravama, studijama, analizama, esejima, ogledima, te organizovanjem »okruglih stolova«, kao svojevrsnih naučnih tribina, bilo i ostalo neprekidni podstrekač napora i pozitivnih stremljenja kreativnih snaga društva na razvijanju i usavršavanju koncepcije i dotkrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ono je iniciralo mnogobrojne rasprave o novim vojnim fenomenima i opasnostima koje sadrži savremeni svetski politički proces. Pomenimo samo rasprave o specijalnom ratu, o lokalnim ratovima, vojnim intervencijama, o tehničko-tehnološkom razvoju i problemima odbrane, o nuklearnoj strategiji, i mnoge druge rasprave.

Drugim rečima, časopis je uspevao da odslika fenomenologiju savremenog rata i ukaže na sve oblike ispoljavanja sile, posebno vojne sile u savremenim međunarodnim odnosima, ali i na mogućnosti koje pružaju novi uslovi za domašaje viših humanih ciljeva čoveka i društva. Na taj način »Vojno delo« je bitno uticalo na formiranje istorijske svesti i teorijskog i stručnog digniteta većeg dela naših vojnih kadrova.

Već ta činjenica dovoljno govori o ozbiljnosti zadataka koje je imalo i koji će i u budućnosti neprekidno stajati pred »Vojnim delom«.

Bez namere da tu globalnu ocenu potpunije argumentujemo iscrpnim statističkim pokazateljima, ipak treba ukazati na neke podatke koji su veoma ilustrativni.

Na primer, podatak da je na stranicama »Vojnog dela« u minulih 35 godina objavljeno 4.249 članaka i drugih priloga govori o obimnoj produkciji, u koju su bile uključene najkreativnije snage iz naše armije i društva, među kojima i najeminentnije ličnosti iz našeg naučnog i društvenog života. Redakcija »Vojnog dela« imala je posebnu čast da objavi 38 radova Josipa Broza Tita i 110 radova

o njegovom vojnom i revolucionarnom delu. Povodom smrti druga Tita štampali smo i posebno, vanredno izdanje, koje je svojevrsna studija trajne vrednosti.

Ako bismo podrobnije ulazili u analizu strukture objavljenih radova po tematskim područjima, došli bismo do zaključka da je tematika časopisa bila raznovrsna i sveobuhvatna, sa jasno izraženim težištima na oblasti ratne veštine, koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u svim njenim aspektima. Posebno želim da naglasim da je »Vojno delo« u poslednjih nekoliko godina osetno proširilo svoje tematsko polje, zahvatajući sve oblasti društvenog života sa stanovišta opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, tako da se već afirmisalo kao opštejugoslovensko teorijsko glasilo za pitanja opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Ne želim da vas zamaram konkretnim podacima o broju objavljenih radova po pojedinim tematskim oblastima. Oni koje ti podaci zanimaju moći će da ih nađu u Bibliografiji »Vojnog dela«, koju smo priredili i štampali povodom ovog jubileja. No, svakako treba istaći bar neke sumarne kvantitativne pokazatelje.

U minulih 35 godina u »Vojnom delu« objavljen je 4.191 rad. Od tog broja na originalne radove naših autora otpada 2.465 priloga, a sve ostalo na radove inostranih autora, ili pak na komentare naših autora o radovima inostranih vojnih pisaca.

Ako se sve to uzme u obzir proizlazi da je »Vojno delo« u ovom 35-godišnjem periodu proizvelo više od 268 svezaka. To je 35 debelih tomova sa oko 70.000 stranica. Tome se pridružuje i poslednji, 36. tom — *Bibliografija objavljenih radova u »Vojnom delu«* u periodu od 1949. do 1983. godine, koju ćemo danas promovisati. To je čitava biblioteka, kao kolektivno delo više od 2.000 autora teorijskih i stručnih tekstova od neprocenjive vrednosti.

O kvalitetu tih tekstova nećemo govoriti. O tome je najmeritoriji sud čitalaca — neposrednih korisnika »Vojnog dela«, koji su oni davali i daju neprekidno od broja do broja »Vojnog dela«. Koliko nam je poznato, sudovi čitalaca su, uglavnom, pozitivni, kao i sudovi stručne recenzije i naučne kritike. Prijatno je saznanje da renomirane svetske biblioteke prevode »Vojno delo« u celosti na strane jezike, naravno za potrebe naučnoistraživačke prakse u tim zemljama. A to znači da časopis ima i svoju međunarodnu naučnu afirmaciju.

Dopustite da kažem nekoliko reči i o budućoj programskoj orijentaciji časopisa.

Razume se da će i ubuduće osnovna polazišta programske orijentacije biti ona ista na kojima je i do sada »Vojno delo« temeljilo svoje izdavačke programe. To su, pre svega, osnovni konceptijski i doktrinarni stavovi i opredeljenja za odbranu našeg socijalističkog samoupravnog društva; zadaci koje je pred vojnu nauku i vojnu publicistiku, u raznim prilikama, postavljao drug Tito; idejno-politički stavovi iz Programa SKJ i kongresnih rezolucija o opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti, i planovi razvoja naših oružanih snaga i opštenarodne odbrane (dugoročni i srednjoročni).

Mi ćemo kao i do sada pažljivo pratiti sve tendencije u međunarodnim odnosima, naročito tendencije u razvoju ratne veštine, doktrina i sredstava ratne tehnike u svetu, i sva zbivanja u našem društvu i u svetu od opšteg značaja za odbranu naše samoupravne socijalističke i nesvrstane zemlje. Svojim priložima »Vojno delo« će nastojati da dâ svoj doprinos daljem razvoju procesa podruštvljavanja odbrane i funkcionalnog jačanja i usavršavanja sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. S tim u vezi ono će kao i dosad nastaviti sa praksom sveobuhvatnog izučavanja problema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, s težištem na izučavanju i razvoju naše ratne veštine. Pred našim časopisom ostaje kao trajan zadatak dalje produbljivanje izučavanje iskustava iz NOR-a i revolucije, posebno vojne misli i dela druga Tita.

Svakako, u ovoj prilici ne možemo potpuno evidentirati sve naše dugoročne zadatke. Ali, ono što je najbitnije, treba reći da postoji jasna dugoročna programska orijentacija koju smo na današnjoj radnoj sednici Saveta detaljnije elaborirali za naredne dve godine.

Kada je reč o našoj opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti, o njihovom neprekidnom razvijanju i usavršavanju, moramo stalno imati na umu da je tu reč o konkretno-istorijskom obliku ostvarivanja velike marksističke ideje o naoružanom narodu, koju realizujemo saglasno našim uslovima i primereno biću našeg socijalističkog samoupravnog društva. U tom pogledu, Titovo delo i misao stalna su nam inspiracija i podsticaj da delujemo u tom smeru i uvek iznova iznalazimo konkretna teorijska i praktička rešenja.

Na kraju, dozvolite mi da iskažem i svoje intimno osećanje. »Vojno delo« sve to što jeste, kako smo rekli, kolektivni je proizvod njegovog utemeljivača, vrhovnog komandanta druga Tita, i hiljada stvaralaca — urednika i saradnika — koji su pripadali onoj herojskoj generaciji koja je imala sreću da sudeluje u najtežem, ali najslavnijem činu revolucije — njenom oružanom delu. Sadržina »Voj-

nog dela» nedvosmisleno govori da to nisu bili samo hrabri i smeli, već i veoma misaoni ljudi — stvaraoci.

Sadašnja generacija urednika i saradnika »Vojnog dela« je generacija koja u ratu nije bila izrasla do puške, ali se oseća isto tako revolucionarima, jer revoluciju ne shvata samo kao čin, već kao epohalan proces.

Osećamo se počastvovanim i srećnim što nam je ukazano poverenje da nastavimo i dalje razvijamo onu plemenitu i odgovornu misiju koju su započeli naši prethodnici. Lično mi čini izuzetnu čast to što sam radio na ovom mestu, vršeći dužnost glavnog i odgovornog urednika »Vojnog dela«, posle tako eminentnih vojnih stručnjaka i stvaralaca, kao što su drugovi: Đoko Jovanić, pokojni Dušan Kveder, Milutin Šušović, Veljko Kadijević, Milisav Nikić, Mihailo Brajović, Teodosije Parezanović i Mihajlo Vučinić.